

FERRER SAIOL, TRADUCTOR DE PAL·LADI

RAIMON SEBASTIAN TORRES
raimonsebastiantorres@gmail.com

Ferrer Saiol, protonotari de la reina Elionor de Sicília, traduïa a la darrera del segle XIV (1385) l'*Opus agriculturae* de Pal·ladi. Era la primera versió completa al català de l'obra agronòmica llatina més difosa durant tota l'Edat Mitjana. L'interès per les obres llatines i les traduccions a la cort de la Corona d'Aragó a mitjan segle XIV feia indispensable que es traduís aquesta obra. Tot i que no s'ha conservat el manuscrit autògraf de Saiol, posseïm dos testimonis posteriors un de la fi del segle XV en català (València, Biblioteca Municipal Serrano Morales, 6437) i un de mitjan segle XV en castellà (Madrid, Biblioteca Nacional de España, 10211).

Aquesta tesi té per objecte avançar en els estudis sobre Ferrer Saiol i les dues versions conservades al català i castellà de l'*Opus agriculturae*. En primer lloc, estudiem la capacitat de Saiol, com a traductor de Pal·ladi, a través dels dos testimonis. Seguidament, amb l'ajuda de diversos manuscrits llatins ens aproximem al text original que emprà el traductor. Finalment, estudiem el tresor lexicogràfic, morfològic, sintàctic i estilístic dels manuscrits conservats.

Hem dividit aquest estudi en tres seccions. La primera inclou la transmissió i difusió de l'*Opus agriculturae* des de l'Edat Mitjana fins al Primer Renaixement. Investiguem les primeres traduccions al romanç a partir del segle XIV, primer al nord d'Itàlia i seguidament a la Corona d'Aragó. Hem analitzat l'interès que desprèn la matèria agronòmica a través dels registres de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i d'actes notariais durant els segles XIV i XV. A més a més, hem estudiat diversos tractats agronòmics no pal·ladians en llengua catalana coetanis a Saiol. Per tal de poder contextualitzar millor la traducció de l'*Opus agriculturae*, hem inclòs un estudi biogràfic del protonotari.

La segona secció versa sobre les fonts i el mètode de traducció de Ferrer Saiol. Elaborem un *stemma codicum* dels dos testimonis conservats. Els diferents manuscrits llatins ens ajuden a establir el còdex emprat per Ferrer Saiol. Comptem amb l'anàlisi de diferents glossaris utilitzats per Saiol, per comprendre millor el lèxic tècnic i estudiem les diferents interpolacions. A l'apartat sobre el mètode de traducció, examinem el pròleg de l'obra i les intervencions en primera persona de Ferrer Saiol a la traducció. Estudiem un dels aspectes més valuosos d'aquesta traducció que és el lèxic tècnic per la seva dificultat i especialització, i en especial el fitonímic. Analitzem també els aspectes morfològics per comprendre els mecanismes de traducció. En aquest sentit, l'estudi de la sintaxi és imprescindible, ja que d'aquesta manera podem avaluar com trasllada l'estil sintètic de Pal·ladi a una llengua romànica.

Finalment, la tercera secció és una edició crítica del llibre primer de l'*Opus agriculturae*. Utilitzem el text llatí canònic acompanyat de diferents glosses que

ens apropen al text de Ferrer Saiol. En paral·lel al text llatí presentem la versió catalana i castellana, per així entendre millor les mancances i virtuts d'ambdues versions.

Així doncs, en aquest estudi hem analitzat la tradició agronòmica de Pal·ladi fins a arribar a la traducció de Ferrer Saiol al segle XIV. Hem observat que la competència de Saiol com a traductor és força notable, ja que s'ha d'enfrontar a un text tècnic. A més a més, ha de fer un gran esforç per estar al nivell exigít, ja que la tradició catalana, poc formada, s'ha d'enfrontar a una tradició agronòmica llatina secular. Per tant, reivindicuem, per una banda, la figura de Ferrer Saiol com a divulgador i traductor de l'*Opus agriculturae* i, per l'altra, la importància de la tradició manuscrita de Pal·ladi que ha fet perviure el llegat agrícola romà.